

# **Willen Meedoen in Oegstgeest, Het Wmo-beleid voor 2012-2015**

## **INHOUDSOPGAVE**

<b>1. Inleiding</b>	<b>3</b>
<b>2. Speerpunten</b>	<b>5</b>
<b>3. Conclusie</b>	<b>9</b>
<b>Bijlage</b>	<b>10</b>

# Wmo Beleidsplan Oegstgeest 2012-2015

## 1. Inleiding

De Wet maatschappelijke ondersteuning trad in werking per 1 januari 2007. Deze wet geeft de gemeente een aantal taken die in het verleden vielen onder de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) en de AWBZ. Maatschappelijke ondersteuning moet ervoor zorgen dat iedereen kan meedoen in de maatschappij en dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en leven in hun eigen huis, wijk of buurt. De gemeenten hebben de plicht gekregen om mensen te compenseren wanneer zij een belemmering hebben om mee te doen aan de maatschappij, de zogenaamde compensatieplicht. De Wmo kent 9 prestatievelden, die met zijn allen moeten zorgen voor een goede uitwerking van de Wmo (zie bijlage 1). In de afgelopen jaren heeft de nadruk van de Wmo sterk gelegen in het verzorgen van prestatieveld 6, het verstrekken van de individuele voorzieningen. Het verstrekken van voorzieningen aan individuele burgers is echter maar een onderdeel van de hele wet.

Met de voorliggende beleidsnota Wmo willen wij laten zien dat er gemeentebreed beleid nodig is om het doel van de Wmo te realiseren. Immers, allerlei aparte beleidsterreinen, zoals op het gebied van zorg, sport, ruimtelijke ordening en veiligheid, kunnen bijdragen aan het doel van de Wmo. De voorliggende Wmo beleidsnota geeft de prioriteiten weer voor Oegstgeest voor de komende vier jaar en hangt als een paraplu boven de diverse beleidsterreinen van de gemeente. Op die manier wordt duidelijk dat elk beleidsterrein met deze prioriteiten rekening moet houden.

Naar aanleiding van de discussie over de voorloper van deze nota, de speerpuntennota Wmo "Niet tussen wal en schip", zijn er duidelijk twee aspecten toegevoegd, die momenteel extra aandacht vragen. Dat is de bestrijding van eenzaamheid en de extra aandacht voor mantelzorgers en vrijwilligers.

### Preventie en zorg

Wij vinden het belangrijk dat de gemeente zoveel mogelijk inzet op het voorkomen van belemmeringen bij mensen om mee te kunnen doen. En mochten mensen toch die belemmering voelen, dan is de gemeente ervoor om te kijken op welke wijze die mensen zo goed mogelijk geholpen kunnen worden. De prioriteiten van deze nota liggen dan ook op het vlak van preventie en ondersteuning. Daarmee gaat de Wmo dwars door alle doelgroepen heen. En dwars door alle beleidsterreinen.

### Eenzaamheid

Uit onderzoeken van de Vrije Universiteit van Amsterdam<sup>1</sup> blijkt dat ongeveer een derde van de Nederlanders zich eenzaam voelt. Absoluut gezien is het aantal eenzamen in de leeftijd tussen de 30 en 60 jaar het grootst. Relatief is het aantal eenzamen in de leeftijd tussen de 15 en 24 jaar en 75+ het grootst. Oudere mensen tussen de 60 en 75 zijn dus zeker niet eenzamer dan anderen. Ouderen van boven de 75 jaar zijn wel vaker eenzaam. Dat komt door het wegvallen van naasten, zoals de partner, en door gezondheidsproblemen.

Uit het onderzoek blijkt dat eenzaamheid een maatschappelijk probleem is. De sociale samenhang verandert doordat het sociale netwerk van eenzamen minder goed is. Een maatschappij wordt gevormd door menselijke interactie. Eenzame mensen hebben minder interactie of de kwaliteit van de interactie is minder.

Dat eenzaamheid ook in onze regio een actueel thema is wordt bevestigd door Sensor, de telefonische hulpdienst, die in onze regio opvallende toename van het onderwerp eenzaamheid heeft gemerkt in haar gesprekken.

---

<sup>1</sup> •Theo van Tilburg en Jenny de Jong Gierveld (redactie) Zicht op eenzaamheid: Achtergronden, oorzaken en aanpak (2007)

Ook bij het thema eenzaamheid kan de gemeente inzetten op het voorkomen dat mensen eenzaam worden, en mensen die eenzaamheid ervaren helpen om uit die situatie te raken. De prioriteiten van deze Wmo Beleidsnota kunnen daarbij helpen. Het speerpunt “zelfredzaamheid” is in dit licht misschien nog wel het belangrijkste. Immers, het in staat zijn voor zichzelf te zorgen en voor het inrichten van je eigen leven is een eerste stap om eenzaamheid te bestrijden of te voorkomen. Daarom hebben wij het speerpunt van de zelfredzaamheid vooraan gezet.

Hoewel eenzaamheidsbestrijding een belangrijk onderwerp zal zijn de komende jaren willen wij benadrukken dat deze nota ook gaat over alle andere belemmeringen om mee te kunnen doen aan de maatschappij.

## 2 Speerpunten

Hieronder volgen 5 speerpunten die wij de komende jaren centraal willen stellen in gemeentelijk beleid. De speerpunten sluiten aan bij landelijke ontwikkelingen, zoals op het gebied van inclusief beleid, en welzijn nieuwe stijl<sup>1,2</sup>. Daarnaast passen ze in de huidige tijd waarin de overheid een omslag maakt van zorgplicht naar compensatieplicht.

### **1) Zelfredzaamheid, versterken eigen kracht**

Hoe sterker mensen in hun schoenen staan hoe beter het voor hen is. Zelfredzaamheid onder de Wmo gaat erom dat mensen zichzelf kunnen redden in en om het huis en dat ze op een effectieve manier hulp kunnen inschakelen.

Voorzieningen om je in je woning voldoende veilig te voelen en je daarin goed te kunnen bewegen zijn dan ook heel belangrijk. De gemeente zal dan ook maatwerk blijven leveren als het gaat om het vestrekken van hulpmiddelen en diensten, om elke burger die dat nodig heeft te ondersteunen.

Zelfredzaamheid gaat ook over het stimuleren dat mensen hun eigen redding regisseren. Het geeft een beter gevoel als je zelf een rol hebt gespeeld bij het oplossen van je probleem dan wanneer anderen dat voor je hebben gedaan. Bovendien werkt het structureel. Het geeft mensen meer vertrouwen in zichzelf en dat werkt weer door in hun hele leven. Zo is het ook belangrijk om te stimuleren dat mensen zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien. Dit wordt ook wel "eigen kracht" genoemd.

Eigen kracht wil ook zeggen dat mensen hun leven kunnen inrichten zoals ze dat zelf willen, binnen hun eigen mogelijkheden. Die vrijheid is essentieel.

Zelfredzaamheid gaat ook over het vergroten van je weerbaarheid. Vanuit gezondheid en welzijn is dat een belangrijke basis. Onder druk van een groep zijn veel kinderen (en volwassenen) immers geneigd om mee te gaan in een tendens die ze wellicht eigenlijk niet willen. Denk aan drank- of drugsgebruik. Eigen kracht kan op die manier preventief werken.

**De gemeente stelt de komende jaren zelfredzaamheid centraal in haar beleid. Dat betekent mensen in staat stellen hun eigen leven in te richten en waar nodig bij te staan in het versterken van hun eigen kracht. Het verstrekken van voorzieningen blijft een belangrijke taak van de gemeente, om mensen te helpen zelfredzaam te blijven, of ze te ondersteunen, als de grenzen van hun zelfredzaamheid zijn bereikt.**

### **2) Signaleren**

Mensen die zelf onvoldoende in staat zijn om, indien nodig, tijdig of adequaat in te grijpen in hun eigen leven, hebben er baat bij als mensen uit hun omgeving hun zorgen kunnen uiten en eventuele hulp in een vroeg stadium in gang kunnen zetten.

Dat vraagt een actieve houding van de omgeving, maar ook een openstaan van de betrokkene voor hulp (zie ook speerpunt 1).

Daarnaast is het zo dat het vroegtijdig signaleren van problemen helpt om erger te voorkomen. Mits er iets met die signalen kan worden gedaan.

In het licht van de compensatieplicht van gemeenten voor mensen met een beperking is het noodzakelijk dat mensen, die hulp nodig hebben, tijdig de weg daar naartoe vinden. Signalen vanuit de omgeving kunnen daarbij aan de basis staan.

---

<sup>2</sup> handreiking voor lokaal beleid voor mensen met een beperking (inclusief beleid) van het Ministerie van VWS augustus 2010, Kantelen in de Wmo, handreiking voor visieontwikkeling en organisatieverandering, VNG september 2010

Signaleren moet gewoon worden. Als je je zorgen maakt om het gedrag van een kind moet je dat makkelijk kwijt kunnen. Maar als dat niet bij de opvoeders zelf kan, waar dan wel? En mag dat wel, je bemoeien met andermans kind? Samenleven doe je niet alleen dus is het normaal om signalen over een ander snel op de goede plek neer te kunnen leggen.

Voor kindermishandeling is in Nederland al steeds meer aandacht gekomen. Het signaleren ervan en de plicht om iets met dat signaal doen is bij veel mensen bekend. Er zijn echter ook ouderen die mishandeld worden. Psychisch of lichamelijk. Dit is nog onvoldoende bekend. Ouderenmishandeling moet dus meer dan tot nu toe onder de aandacht worden gebracht, zodat de weg naar hulp, via signalering, beter kan worden gevonden.

De privacy van de betrokken personen moet wel voldoende gewaarborgd zijn. Wij gaan er van uit dat de professionele instellingen die met signalen over individuele personen aan de slag gaan, dat doen binnen de regels van de wet op de privacy. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat er met de bewuste personen gesproken wordt en dat zij op de hoogte zijn van het feit dat er over hen gesproken wordt.

**De gemeente zorgt er de komende jaren voor dat zoveel mogelijk belemmeringen worden weggenomen om signalen over zorgen om een ander kwijt te kunnen. Daarbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat er niet over mensen gesproken wordt zonder dat zij dat weten. Liever nog dat er MET de mensen gesproken wordt.**

### ***3) Mantelzorgers en vrijwilligers***

In het huidige klimaat met een terugtrekkende overheid en soberder budgetten wordt steeds meer een beroep gedaan op mantelzorgers en vrijwilligers.

De maatschappij is er steeds meer op gericht dat mensen zelf aan de touwtjes trekken van hun leven. Dan helpt het ook wanneer de zorg zo dicht mogelijk bij die persoon wordt geregeld. Dat betekent dat mensen bereid moeten zijn om aan hun omgeving die hulp te vragen en dat die omgeving bereid is om die, binnen hun mogelijkheden, ook te bieden. Mantelzorgers helpen zo hun naaste om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Maar soms slaat die zorg om in overbelasting en vormt de zorg om een ander een belemmering voor de mantelzorger om zelf nog aan die maatschappij deel te nemen. Specifiek voor mantelzorgers geldt dat zij gestimuleerd moeten worden om tijdig aan de bel te trekken wanneer hen de zorg boven het hoofd groeit of merken dat hun sociale netwerken teveel gaan lijden onder de continue zorg voor de ander. Daarom willen wij een goede mantelzorgondersteuning.

Een groot deel van onze maatschappij draait op de inzet van vrijwilligers, maar de tendens is ook dat deze steeds moeilijker te vinden zijn. Hoewel er nog een heleboel mensen zijn die zich belangeloos inzetten voor de maatschappij zien we ook dat men minder vaak bereid is dan vroeger om zich structureel te binden of om vrije tijd aan vrijwilligerswerk te geven.

Vrijwilligerswerk is niet alleen belangrijk voor de samenleving. Een actieve bijdrage leveren aan de samenleving draagt ook bij aan het vergroten van de eigen kracht van mensen. Door te stimuleren dat mensen iets gaan doen voor een ander snijdt het mes aan twee kanten: de betrokkene wordt gewaardeerd om wat hij of zij inbrengt en de maatschappij profiteert mee. Vrijwilligerswerk kan dus ook heel goed bijdragen aan de eigen kracht van mensen. En is tegelijkertijd een tegenwicht tegen de huidige individualisering.

**De gemeente stimuleert de komende jaren dat mantelzorgers een goede ondersteuning kunnen vinden en dat zoveel mogelijk informele zorg en hulp op een natuurlijke wijze dicht bij de mensen wordt gevonden. Om het belang van vrijwilligerswerk te onderstrepen willen wij een aparte nota vrijwilligersbeleid opstellen.**

#### **4) Sociale netwerken**

Het is belangrijk dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten en op basis hiervan sociale verbanden kunnen aangaan. Dit kan enerzijds in de wijk of de buurt.

Hoe meer binding met de buurt, hoe minder overlast bewoners ervaren, hoe veiliger ze zich voelen en hoe kleiner de kans dat bewoners willen verhuizen. Met gezamenlijke bewonersinitiatieven en activiteiten ontstaat er sociale samenhang. De aanwezigheid van sociale binding draagt bij aan de mate waarin bewoners overlast en onveiligheid ervaren in hun buurt. Bovendien is sociale samenhang een voorwaarde voor het ontstaan van informele sociale controle, zoals het aanspreken van personen op ongewenst gedrag<sup>3</sup>

Daarnaast kunnen sociale netwerken worden gestimuleerd op lokaal niveau. Via sport- en culturele activiteiten kunnen mensen worden gestimuleerd om samen dingen te ondernemen of te beleven. De huidige voorzieningen op deze terreinen dragen daar al aan bij. Ook groengebieden kunnen mensen stimuleren om er samen op uit te trekken.

Sport en cultuur bieden bij uitstek kansen om mensen met elkaar te verbinden en te stimuleren om mee te doen. De gemeente kan nagaan of de bestaande sportvoorzieningen ook toegankelijk zijn voor mensen met beperkingen en of deze doelgroep ook daadwerkelijk wordt bereikt.

De opbouw van sociale netwerken en het meedoen in de maatschappij zijn gebaat bij een goede toegankelijkheid ervan. Algemene voorzieningen in een gemeente moeten zoveel mogelijk toegankelijk zijn voor alle burgers: jong en oud, met en zonder beperkingen (zogenaamd inclusief beleid). Denk daarbij bijvoorbeeld aan bibliotheek, speeltuinen of sportaccommodaties. Toegankelijkheid is hierbij een breed begrip. Het gaat niet alleen om de fysieke toegankelijkheid. Het gaat ook om de toegankelijkheid van informatie. Fysieke toegankelijkheid is bijvoorbeeld een drempelvrije ingang; toegankelijkheid van informatie betekent bijvoorbeeld dat de informatie begrijpelijk en respectvol is.

Als de algemene voorzieningen toegankelijk zijn, ondervinden mensen met een beperking minder belemmeringen in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie (meedoen). Hun mogelijkheden om volwaardig mee te draaien in de lokale samenleving zijn zo verbeterd. Dat zou ertoe kunnen leiden dat er minder een beroep hoeft te worden gedaan op specifieke Woonvoorzieningen.

**De gemeente stimuleert de komende jaren dat inwoners makkelijk sociale netwerken kunnen aanknopen. Dat kan zowel op wijk- of buurniveau als op gemeentelijk niveau. Behoud van goed toegankelijke voorzieningen op dit gebied is dan ook de basis. Het doel is dat iedereen toegang heeft tot voorzieningen en informatie in de gemeente.**

#### **5) Mobiliteit en veiligheid**

Door vergrijzing en een betere gezondheidszorg leven mensen met een chronische ziekte of een beperking langer. Deze demografische ontwikkeling is een belangrijke reden om toegankelijkheid in het beleid op te nemen. Want om mensen met beperkingen net als alle burgers te laten participeren, is een toegankelijke woonplaats noodzakelijk. Het compensatiebeginsel stelt dat mensen die beperkingen ondervinden in zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie gecompenseerd dienen te worden. Het gaat dan om het terrein van het voeren van een huishouden; het zich kunnen verplaatsen in en om de woning; het zich lokaal kunnen verplaatsen per vervoermiddel en het ontmoeten van medemensen en op basis daarvan sociale verbanden aangaan.

---

<sup>3</sup> 1) Reinout Kleinhans en Gideon Bolt in het Nicis-onderzoek 'Vertrouwen houden in de buurt. Verval, ervaring en collectieve zelfredzaamheid in stadsbuurten'

Daarvoor is een veilige omgeving belangrijk, maar ook een goede mobiliteit. Immers, mensen moeten ook in staat zijn om naar een voorziening toe te gaan.

**De gemeente zet in op een veilige woonomgeving, en op zo min mogelijk belemmeringen op het gebied van mobiliteit.**



### **3 Conclusie**

De gemeente Oegstgeest streeft ernaar om de in te zetten op haar compensatieplicht door mensen te helpen zoveel mogelijk hun eigen leven te kunnen inrichten (speerpunt zelfredzaamheid). Maar tegelijkertijd zet de gemeente in op de sociale samenhang in Oegstgeest, want een leefbaar dorp is een samenleving waarbij de inwoners iets met elkaar delen. Daarom zetten we in op de zorg om een ander (speerpunt signalering en speerpunt mantelzorgers en vrijwilligers), maar ook op een fundament van sociale contacten (speerpunt sociale netwerken). Bewegingsvrijheid is daarbij een voorwaarde (speerpunt veiligheid en mobiliteit). Tenslotte blijft de gemeente aan zet als het gaat om opvang en zorg voor die mensen, die dat niet, of in onvoldoende mate, zelf kunnen organiseren.

Bijlagen:

**Bijlage 1 de 9 prestatievelden van de Wmo**

## **Bijlage 1**

### **de 9 prestatievelden van de Wmo**

Door de Wmo wordt de gemeente verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van haar inwoners. De 'maatschappelijke ondersteuning' bestaat uit negen prestatievelden.

#### **1. De leefbaarheid van de gemeente vergroten.**

De gemeente zorgt voor aantrekkelijke plekken in dorpen, wijken en buurten. En voor plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Niet alleen voor ouderen, maar ook voor jongeren. Bijvoorbeeld een wijkcentrum, of een plek waar mensen kunnen sporten. Het prestatieveld heeft tot doel het stimuleren dat burgers elkaar ontmoeten en dat de voorzieningen in de wijk en/of het dorp optimaal aansluiten bij initiatieven en behoeften van bewoners. De burgers wonen in een prettige en veilige omgeving, waar ze de weg weten te vinden naar zorg-, welzijns- en gemaksdiensten wanneer dat nodig is.

#### **2. . Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met het opgroeien en ondersteuning van ouders met problemen met opvoeden.**

Dit prestatieveld heeft betrekking op jeugdigen – en in voorkomende gevallen hun ouders – bij wie sprake is van een verhoogd risico als het gaat om ontwikkelingsachterstand of uitval zoals schooluitval of criminaliteit, maar voor wie zorg op grond van de Wet op de jeugdzorg niet nodig is dan wel voorkomen kan worden. Dit beleidsterrein geldt als aanvulling op de taken die in andere wetgeving zijn vastgelegd, zoals de Leerplichtwet.

#### **3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.**

Doelstelling van dit prestatieveld is mensen zodanig te informeren, wegwijs te maken en te ondersteunen dat zij zelfstandig keuzes kunnen maken, meer kunnen participeren in de maatschappij en dat hun zelfredzaamheid wordt vergroot. Informatie en advies geven.

#### **4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.**

Mantelzorg is het bieden van onbetaalde, langdurige, zorg aan een naaste die voortvloeit uit de sociale relatie die je hebt. De zorg overstijgt de normale zorg die huisgenoten, familie of vrienden aan elkaar bieden. Mantelzorg onderscheidt zich van vrijwilligerswerk door de sociale relatie tussenzorger en zorgontvanger en door het 'gedwongen' karakter: mantelzorg overkomt je, vrijwilligerswerk kies je. Vaak is er – in tegenstelling tot 'normale' situaties in het huishouden – sprake van een situatie die wordt gekenmerkt door het conflicteren van maatschappelijke verplichtingen en persoonlijke voorkeuren.

Mensen blijven steeds langer thuis wonen, ook als zij afhankelijk worden van zorg en ondersteuning. Vaak doen zij daarbij een beroep op mensen in hun omgeving. De verwachting is dat er een steeds groter beroep op mantelzorgers zal worden gedaan. Het prestatieveld beoogt mantelzorgers te ondersteunen en te ontlasten. En het ondersteunen van vrijwilligers.

De gemeente ondersteunt het werk van vrijwilligers en mantelzorgers. Bijvoorbeeld door mantelzorgers met elkaar in contact te brengen en door vrijwilligers te trainen. Ook kan de gemeente helpen om tijdelijke ondersteuning te regelen als een mantelzorger ziek wordt of met vakantie wil.

#### **5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en het bevorderen van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem.**

Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

Het doel van de Wmo is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving en dat maatschappelijk uitval wordt voorkomen. Het beleid is gericht op preventie van (verdere) uitval en op het bieden van begeleiding en ondersteuning wanneer er sprake is van uitval. Bij prestatieveld 5 wordt bedoeld op algemene maatregelen die, zonder dat men zich tot de gemeente hoeft te wenden, ten goede kunnen komen aan iedereen die daaraan behoefte heeft.

## **6. Voorzieningen voor mensen met een beperking.**

Mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking krijgen hulp en ondersteuning van de gemeente. Bijvoorbeeld doordat een woning wordt aangepast. Ook kan de gemeente zorgen voor vervoer, een rolstoel of hulp bij het doen van het huishouden.

## **7. Opvang voor mensen met problemen**

De gemeente moet zorgen dat er opvang is voor mensen die door problemen tijdelijk niet meer thuis kunnen wonen. Bijvoorbeeld een opvanghuis voor vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld.

## **8. Openbare geestelijke gezondheidszorg.**

De gemeente zorgt er ook voor dat kwetsbare personen en mensen met psychische problemen begeleiding krijgen en geen ernstige overlast veroorzaken.

## **9. Zorg voor mensen met een verslaving.**

De gemeente zorgt er voor dat mensen met een verslaving goede hulp, opvang en begeleiding krijgen. De gemeente probeert ook te voorkomen dat verslaafden ernstige overlast veroorzaken.